

visszamentünk 's azonnal tapasztaltuk a' megváltozott irányt magnestűnkön. Ezen körülmény arra birt, hogy magunkat az egész vidék' megvizsgálására legott eltökélnők, 's az eltérések mind inkább növekedtek, míg nem egy *homályos sziklatömeghez* értünk, melly felette hatott magnestűnkre, mert alighogy a' compast reá tettük, legott remegni kezdett a' tű, miképen ha egy a' *föld-felület alatti magnesforrás által lefelé* vonatnék. Ha a' compast a' földre tettük, akár lábaink előtt, akár tőlünk több ölnyi távolságra, a' hatás ugyanaz maradt. A' tű nem a' sziklát mutatta, hanem *voltakép lefelé kajolt* (dipped); *reszketett* 's mint-előbb, *lefelé vonatott*, 's csak azután ment vissza előbbi eltérésére, ha e' helyet elhagytuk; miből azt következtettük, hogy e' tűnemény nem magával a' sziklatömeggel, hanem valamelly *az alatt fekvő* tárgyval van egybeköttetésben. Vittünk magunkkal haza kódarabokat e' sziklából, de nem tapasztaltuk, hogy *legkisebb magnesi erővel* is birtak volna. Minden lépéssel, mellyel ama' nevezetes ponttól eltávoztunk, a' tű mindinkább kevesebbé remegett, 's végre előbbi eltérésébe tért vissza. Mi nyugoti irányban indultunk volt fölfelé, 's a' hegynek csaknem csúcsát is elértük, a' nélkül, hogy valami különöst tapasztaltunk volna. Az egész vidék' bércei sok *vasat* foglalnak magokban a' savulás (oxydatio) minden fokaiból. *Chishull* azt mondja (törökországi utazásában 1747): „A' Magnesia körüli hegyvidék előbb a' *magneskö'* bősége végett volt nevezetes, noha Plinius azt állítja, hogy ennek kevesebb vonszó ereje van, mint egyéb vidékbelieknek. Azonban, ez alkalmasint csak azon városról szólt, mellytől Lucretius bizonyosága szerint, a' kő a' „magnes“ nevet kapta, ugy, mint Lydiától a' próbakő „Japis lydius“ nevet kapott. Ezen észrevétel minket azon gondolatra birt, hogy egy hajócompast vigyünk a' „várhegyre“, hol mindenfelé mutatott ugyan, de egymásután egész erejét elveszté“ (Berghaus Annalen, Nro 106.).

GARAY.

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

A' társaságnak mult évi novemberben tartott Vdik nagygyűlésében miután Szalay Imre, a' philosophiai osztályban helybeli első rendes tag, veszprémi kanonokságra emeltetésével

pesti lakását a' veszprémivel felcserélvén, helybeli rendes tagságáról lemondott, helyébe azon osztálybeli második rendes tag *Kállay Ferencz* léptettetett; *Szalay Imre* pedig nov. 8. tiszteleti tagul választatott.

A' törvénytudományi osztályba, harmadik vidéki rendes tagul *Szász Károly*, nagyenyedi prof. és lev. tag választatott.

Továbbá levelező tagokul, a' *házában*: *Árway Gergely* praemonstr. kanonok, 's a' szombathelyi gymnasium' igazgatója; *Farkas Sándor*, erdélyi kir. kormányszéki jegyző; *Filtinger Leopold*, kir. egyetembeli zsidó nyelv' prof.; *Horváth Cyrill*, phil. dr 's prof. Szegeden; *Magda Pál*, szarvasi prof.; *Péterfi Károly*, phil. prof. Marosvásárhelyt; *Podhradczky József*, udv. kamarai tiszt; *Somossy János*, prof. S. Patakou; — a' *külföldön*: b. *Humboldt Vilmos* porosz kir. statusminister; *Klaproth Gyula* ázsiai nyelvek' kir. prof. Berlinben; *Palacky József* a' cseh tud. academia' titoknoka; és *Schelling Fridrik* bajor kir. v. b. titk. tan. 's a' tud. acad. elnöke.

— Ugyan ezen nagy gyűlésben, el levén határozva a' régi magyar nyelvemlékek' gyűjteményének kiadatása, felügyelőül *Döbrentei Gábor* választatott; 's az óta a' munka' első kötetének nyomtatása a' társaság' költségével Budán az egyetem' műhelyében meg is indítatott; tartalma: I. A' két halotti beszéd 1182ből; II. néhány ótestamentomi proféták 1383ból; III. *Kinizsi Pálné'* imádságos könyve 1513ból; a' 2d. kötetre *Jankovich Miklós* táblab. 's az acad. tiszt. tagja ajánlott kéziratot és költséget. A' nevezett nyelvemlékeken kívül más három áll már készen az academia' levéltárában, u. m. a' tihanyi codex, mellynek ékes másolatával Guzmics Izidor apát 's r. tag kedveskedett, a' Jordánszky-codex, melly Szlemenics Pál prof. és r. tag' felügyelése alatt másoltatott, 's Halabori Pap Bertalan' fordítása az ó testamentomból 1508. Jelennen iratik az érsekújvári kolostornak roppant codexe; 's más hat rendbeli régi kézirat' másoltatására megtétettek a' szükséges rendelések.

— Jó számmal beküldetvén az academia' tagjai, de más hazafiak által is, magyar vidéki szavak' jegyzékei, hogy ezek addig is, míg a' criticaí nagy szótár elkészülhet, a' közönség által használtathassanak, a' nagy gyűlés ezek szerint egy *magyar tájszótár'* szerkeztetését a' heti ülésre bizta: melly munkához ez, minden egyéb források' használásával együtt, már fogatott.

— Az évkönyvek' II. kötetéből eddig már harminckilencz ív kész.

— Az academiának, nyomtatás végett előterjesztett munkák közül a' nagy gyűlés ezeknek rendelte kiadatását: 1. *György Sándortól* a' felsőbb analysis' elemeit; 2. *Fabini'* munkáját a' szembetegségekről, fordítva *Dr. Vajnócz Jánostól*; 3. *Chelius'* sebésztudományát ford. *Dr. Bugát Páltól*. 4. *Kazinczy Ferencz'* eredeti munkái' 1 kötetét; 5. *Szlemenics Páltól* a' magyar fenyítő törvényt. (Mind ezek a' társaság' pénzbeli erejéhez képest elébb vagy utóbb fognak megjelenni.)

— Puchói Marezibányi Lajos' húsz arany jutalmára, mellyhez másod rangúnak ítélendő munka' jutalmául is 10 ar. tett le a' jutalmazó az academiái pénztárba: m. évi nov. 20ikáig, mint vég határnapig, tizenegy, a' falusi nép' nevelését tárgyazó pályamunka érkezett be a' tudós társasághoz, 's a' nov. 21kén tartott ülésben a' birácul választott öt tagnak kiadni rendeltettek. A' bírálók julius' 31kéig fogják tudósításaikat megtenni, 's a' jutalmak' elítéltetése azontúl legott kihirdettetni.

Az academia által 1833ban kihirdettetett törvénytudományi kérdésre: *Tett-e a' magyar nemzet honalkotmányában az időkhez és környülményekhez alkalmazott változtatásokat, 's ha tett, mellyek azoknak fővonatai?* folyó évi martius' 19ig mint határnapig hét jutalomfelelet érkezett; az ugyan akkori orvosi kérdésre pedig: *Mi a' Magyarország' némelly vidékein előforduló pokolvarnak természete, mellyek okai, óvó és gyógy módjai?* ugyan addig tizenegy pályairat jött be; 's a' martius' 20d. tartott heti ülésben az e' czélokra választott bírálóknak megvizsgáltatás végett kiadni rendeltettek.

Továbbá martius' 24ig mint határnapig az 1834/5diki dramai jutalomra, tizenkilencz szomorujáték — ezeknek állván ez évben nyitva a' versenypálya — érkezett be, 's adatott ki vizsgálatul a' nagy gyűlés által választott hét tagból álló bíráló küldöttségnek. Mind a' dramai, mind a' tudományos nagy (100 arany) jutalmak, ugy szinte a' netalán javaslandó mellék díjak is, a' következő Vld. nagy gyűlésben fognak kiadni.

JUTALMAK.

— MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG' UJONAN KITETT JUTALMAI. — Az 1835/6ra való dramai jutalomra, mellyért csak *vígjátékok* versenghetnek, a' társaság' titoknokához utasítandó pályamunkák' megküldésének vég határnapja martius' 24dike, 1836.